

't Zunneke en 't moantje. Een gedicht uit 1864 van J.J. Cremer (1827-1880).

't Zunneke en 't Moantje," vertelt het verhaal van twee jonge vrouwen uit verschillende sociale klassen: de arme Mieke en de rijke Otteleyn. Ondanks hun verschillende achtergronden, hebben ze een diepe vriendschap die al in hun kindertijd begon. Het gedicht beschrijft hoe Otteleyn, vergeleken met de stralende zon, goedheid en hulp brengt in het leven van Mieke en haar zieke vader. Uiteindelijk trouwt Otteleyn met een rijke man en Mieke met haar geliefde Bart, maar hun vriendschap blijft bestaan, wat de blijvende impact van onbaatzuchtige liefde en steun benadrukt, gesymboliseerd door de zon en de maan.

Gunds wied in 't klein wit huuske ,
Doar woont Geurt Willems' kiend ,
Z' is lief, krek achttien joaren ,
Zacht, olik en gezwiend;
Keert zij heur blauwe kroaltjes
Noar 't glanzend zonnelicht,
Dan liekt ze krek ' en moantje,
Zoo'n oarig , rond gezicht!
Zoo'n zachtheid ; zoo'n 'k weet niet.
Zeit buurmans kloeke Bart :
Moar wonder ! ' t noar de moan zien
Dat moakt oe roar um 't hart.
Alêvel , ' t hart mocht zwiegen,
Went , ien Geurt Willems' huus,
Viel oan geen trouw' te denken
Bij armoej , ziekte en kruus.
En Mieke , ' t liefken , fluustert:
Kom Bart , wês maor tevreë,
We zullen hopen wachten,

't Lupt wis ien't eind nog mee.

't Is droef!

En zie , gunds wiejer,

Ien 't huus vol proal en pracht,

Doar woont ' en schatriek heerschap,

Moar , griemlig as de nacht;

Doar woont ' en korzel heerschap,

Vroeg oud van overload,

'En schrik veur de erme pachter,

Veur 't booi-volk ruw en kwoad;

En - de eenigst die met liefde

Nog oan hum bleef verknocht,

Is 't kiend die ' t jonge lêven

Den man ten offer brocht,

Die , zuute min versmoajend ...

-

Moar stil , wat schiet doar ree,

Langs ' t ruukend hoagedoren,

Vort , noar Geurt Willems' stee?

Zie onder ' t streujen huudje

Met fleddrend gruunzied lient ,

Doar toont ' et zonnig snuutje

Van heerschaps eenig kiend.

Z' is mooi ! mooi as ' et zonlicht,

Ziet Bart : >>went ziet z'oe oan,

't Is wel verdrêjd , a'j de oogen

Dan niet umlêg mot sloan.

Doar schiet ze vort . Bart ziet heur

Ien't zoal op Moor den hit.

't Schuum broest den zwarten lang-maon

Um neus en blank gebit,

En, 't roozig nêtelduukske
Van juffer Otteleyn,
Hie speurt ' et lang as 't fleddert
Ien ' t zomer oavendschijn.
Ien 't letst - half roajt half ziet ie 't -
Bij 't huuske klein en wit;
Daar wipt 't rood japunken
Van 't zaal ; en Moor de hit ,
Ze bindt hum oan den putboom ;
Zij voorts , op vlugge vuut'
'Et deurken ien. - Zoo'n juffer!
Wat die doar binnen duut!
Wi'jt weten... ?
Zie -ien 't huuske,
Véur 't roam bij ' t spinnewiel,
Doar zit ' en schrumplig bestje
Te sloapen ; de ouwe ziel!
Ze sloapt , en da's wel ' t wieste,
Went , woakt ze , en trooit ze 't rad,
Dan toch verruurt z'eur hand niet,
Ten woar' z'en snufke vat.
Z' is kiendsch. En gunder, achter
' Et voal bedstee-gardien,
Doar liet Geurt Willems eiges
Ziek ; al ' en wêk of tien.
Zien vrouw... is dood . Zes kienders ! ...
Verstoajt' Mieke zee:
Bart , loawe wachten, hopen.
Help moar 'en henje mee,
Kiek , pas het Mieke handig
Heur voaders peul geschud;

't Jong volk lei z'al te sloapen
En 't pakt zoo gauw den dut
Pas het z'en lêpel vuurgloed
Geschept veur de ouwe sloof;

-

Went zelfs ien't zomer oavend
Wil Grootje ' en werme stoof
Pas het ze't al geredderd,
Of 't neigend zonnelicht
Koatst deur 't losgoand deurken
'En glans op heur gezicht:
En - Otteleyne groet heur.
Zie , Mieke kleurt en lacht,
Die Juffer ' t is ' en engel!
'En zunneke vol kracht,
'En zunneke vol liefde
Vol lêven en vol gloed,
Die weldoad brengt in kluuskes
En vrêje ien zwak gemoed.
Zie toch : uit eigen beurske
Ze dee 'et al tien wêk'
Telt Otteleyne ' t dagloon,
En , zonder zêjeprêk.

—

Ze fluustert moar twee woordjes:
Vertrouwen , en geduld .
En Mieke lacht : Och Juffer,
Doar hei'j mien mee vervuld.
Joa , vroeg was't oarig Mieken
Al Otteleyne's lust;
Wat wier dat boeren snuutje

As 't schoon was duk gekust.

'Et jufferken ----

-

acht joarkes ,

Klein Micke , vier misschien ,

Was't oarigheid die grootste

Bij 't kleine ding te zien :

Ott'leentje ien mooie kleeckes ,

Moar zonder gruts bestoan ;

De dreumes : jekske en rökske

Zelfs houtren klumpkes oan .

Dan zat ien't juffers stuultje

Lief Mieke ; en Otteleyn

Veul harder op ' en benkske :

' t Klein ding was ook zoo klein !"

Dan gaf z'eur , kuukske of parzik ,

Gespoard uut eigen mond ;

Zoo'n parzik — wat ze smulde !

't Sap liep heur ' t munje rond .

Dan lei z'eur groote waspop ,

Met heel natuurlik hoar ,

In Mieke's erm en steunde

Den kop - Idie was te zwoar!

Dan leerde z'eur de breistêk ;

Al wiejer : ' t A. B. C.

Dóar had nou ' t boerendernje

Zoo'n groote schik niet mee.

Geduld ! Geduld !" had toen al

't Lief meisterke gezeid ;

En eindlik as ze't vatte

Wat was 't dan oarigheid!

De kiendsheid vloog al dartlend ,
Moar , ' t lieven van die twee ,
Langs blom en distel fleddrend
Vlood met de jeugd niet mee.
En , vroag ie : of geen lijën
Der jonkheidsmoed verwon ...?
't Licht kriegt de zon van hooger
De moan glanst deur de zon.
En nou --
Alschoon 't ook oavond is ;
Dat kleverveld , wat ruukt'et ,
En 't wiendje wêjt zoo frisch.
Joa , 't zonneke dook onder ,
't is buuten lieflik ,
- Bart het heur gloed gezien ,

Moar ook , hie toeft nog gern wat
Ien't blanke moaneschien :
G'en- oavend Mieke , " zaidie :
Zoo loat nog op ' et pad ... ?"
't Was krek of ' t lieflik dernje
Wat onder 't vurschoot had.
Och joa , " " sprak Mieke muuizoam :
Vrouw Huiberts oudste kiend ,
Zoo heur ik , mot van oavond
Ten volle al zin bediend ;

TOT HIER

'k Goai... - Wel , zeit Bart, 't is oarig
Da'j nou ien't Roomsche geleuft!

En zij len 't hart hei'j liefde,
't Geleuven zit ien 't heufd!
Vort was ze.
En gunds, woar 't lêven
Den dood kiekt ien 't gezicht;
Doar schiet de moan deurt 't venster
En stroalje op 't zieke wicht:
En -de eigen stond kumt Mieke
Heel zacht ter woning in,
Um roajend troost te geven,
En meer oan 't droef gezin.
En, as ze 't zieke kienje
Op 't bleike wengske kust,
Dan heurt ze 't oajem hoalen.
Heur - zuutjes, heel gerust.
En, as ze 't ijlings boodschapt,
Dan gliensteren heur troan,
Zoó, as doar buuten glienstert,
De volle blanke moan.

Sinds 't oavond die' k oe meldde,
Zag driemoal twoalef keer,
De volle moan in stoatie
Op 't vrindlik derpke neer.
Ens zag ze 't was toen weinter
Vlak noast de kleine kark,
Krek bij den dorren treurwilg,
'En pasgehouden zark,
Heur schiensel kantte starker

'Et noamschrift ien den steen:
Dóar rustte 't korsz'le heerschap,
En had er 't riek alleen.
Ens zag de moan 't was zomer
Doags had de zon 't gezien -
'En mins, vol dank ien 't harte,
Hersteld noa bitter liën.
Doags zag de zon hum ploegen,
En toen de moan hum vond
Op 't benske buuten 't huuske,
Weer vroolik en gezond,
Oan beije's kant 'en lieve,
Hiér 't oudje - en Mieke dóar,
Toen sloeg Geurt Willems 't oog op
En, nam de pet van 't hoar;
Greep bestjes hand - die meinde:
Geurt kwiem von d'Oost weerum
En kuste 't lieve Mieken,
En 't kiend wel tienmoal hum.
Ens, 't was toen gruun ien 't veurjoar,
De moan zag flauwkes neer,
Geen wonder went de zon scheen,
't Was overdag, mooi weer
Èn zon én moan, ze zoagen:
Twee moagdekens gezwiend
Op 't pad,
d'een was 'en juffer
En de andre 'en boerenkiend;
Ze liepen 't karkhofs-loantjen,
En -'t hek straks iengegoan,
Was 't bij 'en zwarten eerdhoop

Dat ze eindelijk bleven stoan.
Stil groef lief Mieke 'en kuultjen
Ien de eerd, met eigen hand;
Deur Otteleyn wier 't struukske
Van witte roos' geplant,
Went, Grootje die hier rustte,
Schoon droevig kiendsch in 't lest,
Was altied kiend in 't kwoaje,
Nou kiend in rein gewest.
En, toen die twee weer togen
Deur 't poadjen noast de kark,
Blonk doar 'en troan ien 't zonlicht
En - viel op kouwen zark .
Krek driemoal twoalef keeren
Had dan de volle moan,
Ien Mieke's oog vlak boven
'Et huus van Bart gestoan;
't Was o zoo'n mooie mergen,
De Mei-zon stroalde ien gloed,
En heel 'et Bêtuwsch derpke
Had blijheid ien 't gemoed;
Ge zoagt er vlag en wimpel,
't Jong-volk te peerd; gesierd
Met lient en strik. Gunds lovers
Deur de eereboog geslierd.
't Was feest!
De dom'nei trok zich
'Et gladste befken oan,
En vroeg was burgemeister
Noar 't roadhuus al gegoan.
Lang mosten twee doar wachten,

Moar nou, dóar kwiem de stoet!
Veurop, tien blauwe kerrels;
Jong minsen, wa 'n getoet!
En noast de koets met vierspan,
Riep 't al met blij gezang:
Veur Otteleyne en de echtvrind,
Gods zêgen! lêvenslang!
Hiep hiep hoerah! En de ouwen
Ze knikten blied te moe':
Joa joa, noa zóoveul strijens
Kumt heur die glans wel toe.
En o! ze wiesten 't zeker,
Dat ze ook as landheers vrouw
Wel over 't derpke lichten
En zêgnend woaken zou.
Oan de eigen oavond ging doar
Bestroald deur 't licht der moan
Mooi Mieke, en ielkreis keek heur
'En andre minzoam oan.
Van doag, mien beste schatje,
Zei Bart met zuut gesnap:
Was 't wél ien kark en roadhuus
Twee vliegen in een klap;
Moar zeker, liefste wiefken,
Oe trouwe oan Grootje en voar,
Za 'k oe as man vergelden,
God help' mien! lange joar!
En - 't poartje trok op huus oan.
Noar eigen hof en heerd;
Bart weet WIE Mieke handig
Bestiering het geleerd:

't Lief zonneke Otteleyne!

Straks brochten ze heur 'en mik,

Ze zullen 't alle joar doen

Van zeuven pond zóo dik

De dank die most toch sprêken .

En zie Pas trooi 'et poar

Heur neije huuske binnen

-

Wat was 't er helder, kloar!

Of, onder 't boeren vólkske

Dat nog wat jolen zou,

Kwien 't Roomsche arm-kiend noar veuren,

En booi der jonge vrouw

Heur ouwers dank: 'En pötje

Met room zoo wit as schuum,

En, schoon er niet veul ien was:

't Hart, was as 't pötje ruum!

't Is uut!

Moar — zon en moantje

Ze bleven ien heur stand:

Ze rezen en ze doalden,

Altied krek in 't verband;

'En t moantje kiekt noar 't zunn'ken,

En wat ze kriegt van 't licht,

Dat loat, zé op tied, weer schienen;

't Is mooi, moar ook heur plicht,

En, dat 'et zoo kan wêzen

Ook bij de minschen klein

Stil - 'k zie ze gunder kúij'ren

Vrouw Mieke en Otteleyn;

En gunds wiejer,

Sprêkt Bart, lief Mieke's vrind:

Kun je t zonneke niet wezen

Aj dan moar ' t moantje bint.

22 juni 2025.

[www,jacobcremer.nl](http://www.jacobcremer.nl)